Handledning-Konsekvenssamtal

Samtalsguide för skolpersonal med elever som anlagt brand eller utlöst obefogade automatlarm

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

Syfte:

Handledningen hjälper dig att hålla ett reflekterande och lärande samtal med elever som anlagt brand eller avsiktligt utlöst obefogade automatlarm på skolan.

I handledningen finns också vägledande principer för aktivt lyssnande och fakta om brott och straff kopplat till brandrelaterade händelser.

Innehåll

- Att tänka på vid samtal
- Innan samtalet
- Under samtalet
- Efter samtalet
- Om aktivt lyssnande
- Fakta om brott och straff
- Om konsekvenser av avsiktligt utlösande av obefogat automatiskt brandlarm

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

Att tänka på vid samtal

- Din röst, din ton och kroppsspråk är dina viktigaste verktyg när du matchar personen.
- Vid en konfrontation; var inte dömande eller hotande utan använd pauser eller jag-budskap.
- Kom ihåg att lyssna efter känslor och lyssna efter dolda budskap, det som sägs med kroppen eller rösten.
- Lyssna efter ändringar i känslor, blir det bättre eller sämre?
- Var inte rädd för tystnaden.
- Låt personen känna att den är delaktig i processen till ett förändrat beteende.
- Uppmuntra personen när den berättar. Tack för att du berättar, Tack för att du visar att du vill ta ansvar etc

Innan samtalet

Om förutsättningarna:

Skolan kallar eleven/eleverna samt informerar vårdnadshavare om att samtalet kommer att äga rum.
Det är bra om ytterligare en person från skolan, exempelvis rektor eller kurator, kan vara närvarande under samtalet. Syftet är att de utifrån sitt uppdrag kan arbeta vidare med det som kommer upp i samtalet.

Ta reda på fakta och undersök vilken brandproblematik det har funnits tidigare på skolan.
Är händelsen polisanmäld? Är eleven polisanmäld?

Om frågorna:

Var tydlig med att du vill att det ska gå bra för ungdomen och att detta samtalet ska hjälpa till att göra bättre val i framtiden.

Tänk på att inte följa frågorna slaviskt utan var flexibel och inlyssnande. Det kan komma att handla om andra saker i ungdomens liv som är viktigt för hen. Låt det ske, men ta ansvar för att återföra samtalet till händelsen.

Under samtalet

Lära känna varandra och förstå händelsen:
Presentera dig själv och berätta om syftet med samtalet. Var gärna personlig men inte privat.

Berätta varför samtalet äger rum och hur långt samtalet kommer att vara.

Frågorna är formulerade för att skapa eftertanke och ansvarstagande utan att skuldbelägga. Då upplever du att kommunikationen flödar bättre.

Viktigt i samtalet:

Var lugn och tydlig
Ställ en fråga i taget
Ge tid för svar
Bekräfta känslor utan att bekräfta handlingen
Fokusera på ansvar och lösningar framåt

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

Exempel på öppna frågor

För att förstå händelsen

Kan du berätta med dina ord vad som hände?

Hur började det hela?

Vad tänkte du just då?

Vad kände du innan det hände?

För att förstå bakomliggande orsaker

Vad tror du gjorde att det blev så här?

Har något särskilt hänt som påverkade dig den dagen?

Hur har du haft det den senaste tiden?

Finns det något som känns svårt eller jobbigt i skolan just nu?

För att förstå social påverkan

Var det någon mer inblandad eller närvarande?

Hur påverkade andra runt omkring situationen?

Hur tänker du kring gruppens roll i det som hände?

Konsekvenser av händelsen:

Berätta hur du som vuxen ser på det som hände och berätta om konsekvenserna av anlagd brand och avsiktligt obefogat automatiskt brandlarm.

Beskriv konsekvenserna av hur det kunde har eskalerat till något större eller hur händelsen påverkat andra på ett negativt sätt

Exempel på öppna frågor

För att skapa insikt om konsekvenser

Vad tror du hade kunnat hända?

Vad tänker du själv om det nu i efterhand?

Om anlagd brand

Vad hade kunnat hända om branden spridit sig mer?

Hur tror du att situationen kunde ha påverkat andra elever och skolpersonal?

Vilka risker finns det med eld i en skolmiljö?

Hur tänker du kring att någon kunde ha blivit skadad?

Hur kan skador på skolan påverka andra elever?

Vad tror du att det kostar att reparera skador efter en brand?

Hur kan sådana kostnader påverka skolan i stort?

Exempel på öppna frågor

Om påverkan på andra

Hur tror du att dina klasskamrater upplevde händelsen?

Hur kan det ha känts för lärarna eller annan personal?

Hur tror du att räddningstjänsten såg på situationen när de kom dit?

På vilket sätt kan det här ha påverkat tryggheten på skolan?

Om praktiska och ekonomiska konsekvenser

Vad händer med undervisningen när en brand uppstår eller utrymningslarmet går?

Vad händer med ungdomar som gör något brottsligt? (Se bilaga om fakta om brott och straff)

Vad tror du ett obefogat brandlarm kostar och vem får betala?

Lärande och förändring

Nu när ni ökat förståelsen för händelsen kan ni blicka framåt och stärka eleven genom att sätta ord på hur han eller hon kan omsätta lärandet i framtida val.

Exempel på öppna frågor

För att främja ansvarstagande och frågor om stöd

Vad har du lärt dig av det som hände?

Vilket ansvar tänker du att du har när du är i skolan?

Hur kan en sådan här händelse påverka dig framöver?

Vad skulle du vilja göra för att reparera det som blev fel?

Vad skulle du kunna göra annorlunda nästa gång något känns svårt?

Vad behöver du för stöd för att det inte ska hända igen?

Hur kan vi vuxna hjälpa dig på ett bättre sätt?

Hur upplevde du vårt samtal och tacka och beskriv vad samtalet gett dig.

Efter samtalet

Reflektera över om hur samtalet gick. Nådde ni eleven/eleverna?
Hur tänker skolan fortsätta att stödja eleven?

Behöver andra samhällsaktörer såsom polis eller socialtjänst kopplas in?

Om aktivt lyssnande

Identifiera känslor
Sätt ord på det du hör eller ser. Det kan bygga förtroende.

Exempel:
Du kan beskriva din tolkning av personens känslor:
Du verkar: ledsen/arg/rädd/skamsen

Var inte rädd för att göra fel, det kan du rätta till och då får du antagligen den rätta känslan beskriven.

Parafrasera
Återupprepa innebörden av vad du hört med egna ord.

Exempel:
Personen säger: Han pratar alltid själv och ger aldrig någon uppmärksamhet på det jag säger.

Du svarar: Det låter som om han inte lyssnar på dig

Reflektera
Upprepa de sista orden av det personen sagt. Effekten blir att personen känner att du vill veta mer.

Exempel:
Personen säger; Hon ger mig ingen uppmärksamhet och det gör mig arg.

Du svarar: Det gör dig arg.

Om aktivt lyssnande

Summering
Beskriv personens berättelse med egna ord vilket visar att du lyssnat och förstått.

Fråga om du förstått rätt.

Öppna frågor
Ställ inga frågor som kan besvaras med ja eller nej.
Fråga inte varför! Kan upplevas ifrågasättande.

Jag-budskap
Berätta hur du upplever eller tänker kring situationen.
Inte fokusera på att DU känner, DU tycker, DU gör alltid så här etc

Effektiva pauser
Ni behöver inte prata hela tiden.
Låt personen hinna tänka efter.

Visa närvaro
Små ord som visar att du lyssnar. Aha, Ok, Mm.

Fakta om brott och straff

Det är enligt lag ett brott att både anlägga bränder trycka in larmknappar om det inte brinner.

Anlagd brand räknas som en allvarlig allmänfarlig brottslighet.

- **Mordbrand (normalgraden):** Innebär fara för annans liv eller hälsa, eller omfattande förstörelse av annans egendom.
  Grov mordbrand: Bedöms utifrån om branden anlagts i tättbebyggt samhälle, inneburit fara för flera människor eller egendom av särskild betydelse.
- **Intryck brandknapp är att göra sig skyldig till brottet – Missbruk av larmanordning**
- Genom missbruk av larm, nödsignal eller annan liknande anordning föranleder onödig utryckning av polis, räddningstjänst, ambulans, militär eller sjöräddning etc. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader om man är straffmyndig (15 år).
- **Försök, förberedelse eller stämpling:** Är också kriminaliserat och kan leda till straff.
- **Andra påföljder:** För unga lagöverträdare (15–18 år) kan sluten ungdomsvård eller ungdomsvård bli aktuellt istället för fängelse.

Om konsekvenser av avsiktligt utlösande av obefogat automatiskt brandlarm

Eleven som utlöser ett obefogat/falskt brandlarm. Skolan polisanmäler händelsen. Eleven och elevens vårdnadshavare kan bli ersättningsskyldiga för onödigt automatisk brandlarm på drygt 12-14 000 kr per larm.

Skolan Brandlarmet stör de andra elevernas studiero och kan skapa otrygghet. Alla på skolan måste utrymma och stå och vänta på skolgården. (I alla olika väder…) Elever kan förlora respekten för brandlarm och kan börja tänka ”*måste vi gå ut igen, det är säkert falsklarm*” vilket kan bli farligt om det verkligen brinner.

Räddningstjänsten blir larmade på olika typer av olyckor. Brand, trafikolyckor, drunkning, hjärtstopp, självmordsförsök bland annat. Alla dessa olyckor innebär att en eller flera människor är i behov av snabb hjälp. Om räddningstjänsten är upptagen på ett onödigt brandlarm kan det innebära att den som är i verklig nöd kan få vänta på hjälpen. **Det är alltså viktigt att räddningstjänsten är på rätt plats vid rätt tillfälle.**

Människor i nöd Tänk er att ni eller någon av era nära och kära är i nöd och verkligen behöver hjälp från räddningstjänsten. Människor kan vara ledsna, rädda, blöda kraftigt eller vara i fara, den känslan av utsatthet gör att tiden innan hjälp kommer känns lång.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG